

original scientific article
received: 2013-06-12

UDC 811.163.6'373.21(497.472)

JEZIKOVNA (NE)PRAVILNOST ZAPISOV ZEMLJEPISNIH LASTNIH IMEN NA CESTNIH KRAJEVNIH TABLAH V REPUBLIKI SLOVENIJI S POUDARKOM NA SLOVENSKI ISTRI

Tomaž PETEK

Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Kardeljeva ploščad 16, 1000 Ljubljana, Slovenija
e-mail: Tomaz.Petek@pef.uni-lj.si

IZVLEČEK

Ugotavljamo, da je na cestnih krajevnih tablah, ki so javnega značaja, veliko jezikovnih (pravopisnih) napak pri zapisu zemljepisnih lastnih imen, hkrati pa tudi, da so državljani Republike Slovenije nanje zelo pozorni. V prispevku najprej opredeljujemo zakonski okvir za postavljanje prometnih znakov z zemljepisnimi imeni na javnih cestah in razpravljamo o jezikovnem okviru, ki bi moral v postopku izdelave teh tabel predstavljati osnovo. Pregledali smo 7.595 cestnih krajevnih tabel s poudarkom na slovenski Istri in opredelili 12 pravopisnih kategorij, znotraj katerih smo predstavili dejanske jezikovne (pravopisne) napake, ki so prisotne na cestnih krajevnih tablah.

Ključne besede: cestne krajevne table, zemljepisna lastna imena, jezikovne (pravopisne) napake, slovenska Istra, jezikoslovec

SBAGLI LINGUISTICI NEI NOMI PROPRI GEOGRAFICI SCRITTI SU CARTELLI STRADALI NELLA REPUBBLICA DI SLOVENIA, IN PARTICOLARE NELL'ISTRIA SLOVENA

SINTESI

Abbiamo constatato che i cartelli stradali di carattere pubblico indicando nomi propri geografici contengono numerosi errori linguistici (ortografici), e che molti cittadini della Repubblica di Slovenia se ne accorgono subito. L'articolo in primo luogo definisce il quadro legislativo per la collocazione della segnaletica indicante nomi geografici su strade pubbliche, discutendo poi della cornice linguistica che dovrebbe essere la base nel processo della produzione di cartelli stradali. Abbiamo esaminato 7.595 cartelli con nomi di località, incentrandoci sull'Istria slovena, definendo 12 categorie ortografiche, all'interno delle quali abbiamo presentato gli errori linguistici (ortografici) effettivi, trovati sui cartelli stradali sotto esame.

Parole chiave: cartelli stradali di località, nomi propri geografici, errori linguistici (d'ortografia), Istria slovena, linguista

UVOD

V prispevku razpravljamo o jezikovnih (pravopisnih) napakah na cestnih krajevnih tablah v Republiki Sloveniji (RS) s poudarkom na slovenski Istri. Ugotavljamo, da je tovrstnih napak na omenjenih tablah, ki so postavljene na t. i. javnih mestih, veliko. Ta problematika je izražena tudi v slovenski Istri¹, zato želimo mdr. ugotoviti, ali se stanje v tem delu Slovenije v čem razlikuje od stanja v preostali Sloveniji; zaradi delne dvojezičnosti ima namreč to območje posebno mesto v slovenskem prostoru, saj morajo biti napisi na cestnih krajevnih tablah po *Pravilniku o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah* dvojezični². Prispevek se z metodološkega vidika deli v dva dela. V prvem je zasnovan kot teoretična razprava, v kateri sta uporabljeni analitično-deskriptivna in analitično-interpretativna metoda raziskovanja (Mužič, 1994a, 1994b; Sagadin, 1993). Predstavljena je analiza procesa oblikovanja zapisov zemljepisnih lastnih imen na cestnih krajevnih tablah v RS, ki je po našem mnenju vzrok za nezadovoljivo stanje. Omenjen je tudi zakonski okvir, ki v RS predstavlja osnovo za postavljanje tovrstnih prometnih znakov, opredeljeno je dvojezično okolje v slovenski Istri, navedena pa so tudi pravopisna pravila³, ki bi se morala upoštevati pri pisanju zemljepisnih imen, vključno z ločili, ki se pojavljajo na cestnih krajevnih tablah. V drugem, empiričnem delu prispevka je predstavljen nabor jezikovnih (pravopisnih) napak pri dejanskih zapisih, prisotnih na cestnih krajevnih tablah na območju RS, s poudarkom na slovenski Istri; opravljena je pravopisna analiza, katere namen je konkretne primere glede na različne tipe pravopisnih napak razvrstiti v dvanajst kategorij. Pri tem smo sledili kvalitativni raziskovalni paradigmi in tako opravili vsebinsko kvalitativno analizo. V sklepnem delu prispevka predlagamo, da bi morali v postopku za vzpostavitev uradnega sistema pisanja zemljepisnih imen na cestne krajevne table sodelovati tudi jezikoslovci.

ZAKONSKI OKVIR ZA POSTAVLJANJE CESTNIH KRAJEVNIH TABEL Z ZEMLJEPISNIMI IMENI

Za prometno signalizacijo na cestah, med katero spadajo tudi cestne krajevne table z zemljepisnimi lastnimi imeni, je v RS zadolžen upravljavec cest. Avtoceste in hitre ceste so v upravljanju Družbe za avtoceste v RS (Darsa), glavne in regionalne ceste so v upravljanju Direkcije RS za ceste, občinske ceste pa so v upravljanju pristojnih občin (*Zakon o cestah*).

Osnova za postavljanje prometnih znakov z zemljepisnimi imeni je na območju RS *Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah*. Ta predpisuje: vrsto, pomen, obliko, barvo, velikost in postavljanje prometne signalizacije ter prometne opreme na javnih cestah.

Gre predvsem za naslednje prometne znake: 1) znak »ime naselja« (III-14), ki označuje ime naselja, v katero pelje cesta, ter mejo, pri kateri se začne naselje in od katere morajo vozniki ravnati skladno s pravili vožnje v naselju; 2) znak »ime naselja« (III-14.1), ki označuje ime naselja, po obrobju katerega pelje cesta; na delu ceste, označenem s tem znakom, se ne uporabljajo pravila vožnje v naselju; 3) znak »konec naselja« (III-15), ki označuje mesto na cesti, na katerem se konča naselje, ki je bilo označeno z znakom III-14 (ime naselja); 4) znak »ime predora« (III-65) in znak »ime viadukta« (III-66), ki označujeta ime in dolžino pomembnega predora oziroma viadukta; 5) znak »gorski prelaz« (III-67), ki označuje gorski prelaz in njegovo nadmorsko višino; 6) znak »ime vodotoka« (III-68), ki označuje ime vodotoka, čez katerega pelje cesta; 7) znak »predkrižiščna tabla« (III-84), ki označuje medsebojni položaj in smeri cest, ki se križajo, in imena krajev, do katerih peljejo; 8) znak »razvrščanje vozil« (III-85) in znak »razvrščanje vozil z imeni krajev« (III-85.1), ki označujeta vnaprejšnje obvestilo vozniku za razvrščanje na križišču na cestah z več prometnimi pasovi; na znaku »razvrščanje vozil z imeni krajev« (III-85.1) so napisana imena krajev, v katere peljejo posamezni prometni pasovi; namesto imena kraja je lahko narisana simbol ali vstavljen prometni znak (npr. znak avtoceste, simbol avtokampa itn.); 9) znak »kažipot« (III-86), ki označuje kraj ali značilen objekt, v katerega pelje cesta v smeri kažipota; kraj ali značilen objekt, v katerega pelje cesta, na kateri je kažipot, mora biti označen z imenom kraja oziroma objekta, ki so mu lahko dodani številka ceste, oddaljenost v kilometrih ali kakšen drug simbol (npr. simbol avtoceste, letala, planskega doma, smučišča, toplic itn.); 10) znak »kažipotna tabla« (III-87), ki označuje smeri cest v kraje, napisane na znaku; 11) znak »predkrižiščna tabla za izvoz« (III-88), ki označuje ime izvoza ali razcepa na avtocestah in cestah s križanji v različnih ravninah; 12) znak »predkažipot« (III-89), ki označuje na avtocesti in cestah s križanji v različnih ravninah smer vožnje do krajev, napisanih na znaku; 13) znaka »kažipot nad voziščem na portalu« (III-90 in III-90.1), ki označujeta na avtocesti in cestah s križanji v različnih ravninah smer vožnje do krajev, napisanih na znaku; 14) znak »kažipot za

1 V različnih priročnikih, tudi v leksikonih in enciklopedijah, je omenjeno zemljepisno lastno ime Istra; pridevnik slovenski po našem mnenju ni del lastnega imena, ampak določa samo zemljepisni položaj/lego, zato v prispevku v tem primeru omenjeni pridevnik zapisujemo z malo začetnico.

2 Na območju RS je dvojezičnost določena tudi v delu Prekmurja. V 11. členu *Ustave RS* je zapisano, da je na območjih, na katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, poleg slovenščine uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina. V 3. členu *Pravilnika o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah* pa je zapisano, da morajo biti zapisi na prometni signalizaciji na teh območjih najprej zapisani v slovenščini, nato pa s poševnico ločeno še v italijanščini ali madžarščini.

3 Ob pravilih za lastna zemljepisna imena smo sami poiskali konkretne primere, ki neposredno izhajajo iz slovenske Istre.

razvrščanje nad prometnimi pasovi – na portalu« (III-91), ki obvešča voznika o prometnem pasu za vožnjo do kraja, napisanega na znaku; 15) znak »potrditev smeri« (III-93), ki označuje potrditev smeri za križiščem. Na znaku so številka ceste, ime in v kilometrih izražena oddaljenost do kraja, naravne, kulturne ali zgodovinske znamenitosti ali spomenika, do katerih pelje cesta, na kateri je znak; 16) znak »predkažipot za počivališče« (III-95), ki označuje smer vožnje in oddaljenost do začetka mesta izvoza na počivališče; 17) znak »predznak za cestnino« (III-98), ki označuje na cesti, za katere uporabo se plačuje cestnina, oddaljenost do mesta, na katerem je cestninska postaja (*Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah*, člen 22).

Proces oblikovanja zapisov lastnih zemljepisnih imen na cestnih krajevnih tablah v Republiki Sloveniji

Skladno s 76. členom *Zakona o cestah* upravljavec določene ceste za postavitev posamezne cestne krajevne table z zemljepisnimi imeni izda delovni nalog izvajalcu rednega vzdrževanja ceste, nato pa pri izbranem dobavitelju tablo naroči. Postavi jo izvajalec rednega vzdrževanja ceste. V nadaljevanju razprave pa podrobneje predstavljamo proces oblikovanja zapisov lastnih zemljepisnih imen na omenjenih tablah. Postopek je večplasten. Tehnična osnova zapisov je opredeljena v *Pravilniku o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah*. V členu 3 piše, da se »napisi na prometni signalizaciji navadno napišejo z malo pisavo in da mora biti ime posameznega prometnega cilja napisano v eni vrsti. Kadar je ime prometnega cilja izjemno dolgo, sme biti napisano tudi v dveh vrstah, in sicer tako, da je v drugi vrsti z manjšo pisavo napisan le podrejeni del prometnega cilja.« Na Direkciji RS za ceste, ki upravlja glavne in regionalne ceste, so nam povedali, da ob naročilu table in posledično napisa na njej strokovni delavec pristojnega sektorja obravnava zapis in pravilnost posameznega lastnega zemljepisnega imena preveri v Atlasu Slovenije ali Letopisu Statističnega urada RS⁴. Ko

nadrejeni opravljeno delo potrdi, gre napis v postopek izdelave table. Na podlagi predstavljenega procesa oblikovanja teh zapisov sklepamo, da so omenjene table na celotnem slovenskem ozemlju, ki so vse postavljene na javnih mestih, oblikovane brez jezikovnega posvetovanja ali verodostojne preveritve⁵ v katerem izmed jezikovnih priročnikov. To pomeni, da to velja tudi za slovensko Istro, tam mora biti poleg slovenskega poimenovanja na krajevnih tablah še poimenovanje v tujem jeziku. Zdajšnji oz. trenutno veljavni sistem/proces oblikovanja zapisov lastnih zemljepisnih imen na cestnih krajevnih tablah, ki so javnega značaja, se zdi z vidika jezikoslovja in tudi širše pomanjkljiv⁶. V tem je po našem mnenju tudi vzrok za nezadovoljivo stanje, zato predlagamo, da se v ta proces vključi še jezikoslovec in da se da oblikovanju teh zapisov večji poudarek, predvsem na strokovni ravni.

Dvojezično okolje v slovenski Istri

Problematico glede pravilnosti/nepravilnosti teh zapisov vidimo tudi v slovenski Istri; tam morajo biti na dvojezičnem območju na cestnih krajevnih tablah poleg slovenskega poimenovanja zemljepisnega imena tudi poimenovanja v tujem jeziku.

Meje dvojezičnega območja so v slovenski Istri postavljene po številu italijanskega prebivalstva na posameznih območjih po popisu prebivalstva iz leta 1910⁷. Izolska občina je glede razmejitve najspornejša⁸. Dvojezično območje v občini Koper obsega naslednje kraje in krajevne skupnosti: 1) celotno območje mesta Koper; 2) celotno območje krajevne skupnosti Hrvatini, krajevne skupnosti Ankaran in krajevne skupnosti Bertoki; 3) območje naselij Škocjan, Bošamarin, Kappel (v krajevni skupnosti Škocjan); 4) Šalaro (v krajevni skupnosti Olmo - Prisoje) ter zaselek Valmarin ali Spodnje Škofije (v krajevni skupnosti Škofije). Dvojezično območje v občini Izola obsega naslednje kraje in krajevne skupnosti: 1) celotno območje starega mestnega jedra; 2) krajevno skupnost I (Ulica oktobrske revolucije); 3) krajevno sku-

4 V Republiki Sloveniji poleg omenjenih priročnikov obstajata še *Register zemljepisnih imen*, ki vsebuje podatke o imenih objektov, ki so stalna in imajo časovno, zgodovinsko, etnološko ali družbeno uveljavljeno identiteto, in *Register prostorskih enot*, ki je uradni register za področje prostorskih členitev. Oba registra vodi in upravlja Geodetska uprava Republike Slovenije. M. Furlan, A. Gložančev in A. Šivic - Dular (2000, 75) navajajo, da se v teh elaboratih smiselno izhaja iz pravil, ki jih določa *Slovenski pravopis*; pravila so podana sistematično in pregledno, tako da je razvidna teoretična podlaga za zapisovanje, ki omogoča ne samo razumevanje pravil zapisovanja tu zajetih lastnih imen, ampak tudi njihovo aplikacijo na lastnoimenskem gradivu, ki v elaboratih ni zajeto. S pravopisnega vidika prihajajo pri zapisovanju lastnih imen v obeh omenjenih dokumentih v poštev raba velike začetnice, raba ločil (pike, vezaja, pomišljaja, vejice, poševnice) in pisanje sestavin skupaj ali narazen, vendar pa se to vprašanje v elaboratu ne obravnava. Čeprav imamo ta »priročnika«, v postopku nastajanja cestnih krajevnih tabel nista bila nikoli omenjena.

5 Strokovni delavec, ki to delo opravlja oz. »navadno« preverja ustreznost zapisov na cestnih krajevnih tablah, nima izobrazbe s področja jezikoslovja niti se ne posvetuje z jezikoslovcem, za napise v slovenski Istri pa mora preverjati tudi tujejezična zemljepisna imena, pri čemer se nam ponovno zastavlja vprašanje strokovne usposobljenosti in primernosti tega postopka.

6 Direkcija RS za ceste sicer dopušča možnost, da se zapis lastnih zemljepisnih imen na cestnih krajevnih tablah popravi. Pripombo lahko poda kdor koli po elektronski ali navadni pošti.

7 Izpostavljeni so predvsem obmorski kraji, v katerih je bilo prebivalstvo skozi zgodovino večinoma italijansko. Z urbanizacijo obalnih mest se je pojavil problem razmejitve dvojezičnega območja, kajti novejši predeli mesta (primer predvsem izolske občine) ostajajo zunaj meja dvojezičnega območja (Baloh, 1995).

8 Hitra urbanizacija je mesto razširila še na druge krajevne skupnosti (Polje, Jagodje, Dobrava), ki pa niso dvojezične. V zadnjem času se pojavlja težnja po razširitvi dvojezičnega območja tudi na ta območja (prav tam).

pnost II (Livade) do mostu na Rikorvu. Piranska občina pa je dvojezično najmočnejša, saj dvojezično območje v tej občini obsega največjo površino: 1) krajevno skupnost Piran; 2) krajevno skupnost Portorož; 3) krajevno skupnost Lucija; 4) krajevno skupnost Seča; 5) krajevno skupnost Parecag; 6) krajevno skupnost Sečovlje in zaselek Sv. Onofrij (Baloh, 1995).

JEZIKOVNI OKVIR ZA POSTAVLJANJE CESTNIH KRAJEVNIH TABEL Z ZEMLJEPISNIMI IMENI

Zemljepisna imena uvrščamo k lastnim imenom, med katera spadajo tudi imena bitij in stvarna imena.

V Sloveniji je približno 6.000 samostojnih naselij, ki so poimenovana s 3.360 leksikalno različnimi krajevnimi imeni. Ta številčna razlika je posledica dejstva, da je z nekaterimi krajevnimi imeni, predvsem občnoimenskega izvora, poimenovanih večje število naselij (Majdič, 2004, 308).

Ob pregledu poglavja o zemljepisnih lastnih imenih v *Slovenskem pravopisu* (2001/2003) in zbranega gradiva je mogoče opaziti, da se je v zadnjem času pojavilo veliko novih zemljepisnih imen, ki označujejo prostorske enote ali natančno definirane točke na zemeljskem površju, a še niso vključena v uradne registre zemljepisnih imen (prir. po Dobrovoljc in Jakop, 2011, 71). Tudi obstoječa in že zapisana pravila so v nekaterih delih precej kompleksna, tako da je težko razumeti, da v postopku nastajanja cestnih krajevnih tabel z zemljepisnimi imeni, ki so javnega značaja, ni sodelovanja oz. posvetovanja z jezikoslovcem.

Preden se v razpravi lotimo predstavljanja tistih pravopisnih pravil in okoliščin, ki bi jih bilo treba v omenjenem postopku »izdelave« cestnih krajevnih tabel upoštevati in se po njih ravnati, vključno z rabo ločil, se nam zdi smiselno omeniti tudi različne vidike/okoliščine nastajanja krajevnih imen s poudarkom na slovenski Istri. Vsi zapisi na cestnih krajevnih tablah imajo tudi neko zgodovinsko ozadje nastanka samega imena. Majdič (2004, 262) navaja, da je pri nastajanju krajevnih imen pogosto delovala jezikovna oz. besedotvorna analogija, tj. podobnost. Tako se na več območjih v Sloveniji pojavlja večje ali manjše število na enak način tvorjenih ali na istih pomenskih izhodiščih oblikovanih krajevnih imen. V preteklosti je bilo na nekaterih območjih takih posplošenih načinov poimenovanja naselbin in drugih zemljepisnih danosti več, na drugih bistveno

manj. Omenjeni avtor navaja, da je za slovensko Istro značilno, da je teh veliko⁹.

Veliko skupino slovenskih krajevnih imen predstavljajo množinska imena moškega spola, večinoma občnoimenskega izvora. Najdemo jih predvsem na treh območjih¹⁰ v Sloveniji, mdr. tudi na širšem območju slovenske Istre. Zelo pogosta so naselbinska imena na -ci oz. -ovci, -inci. V večini primerov so tudi slovnična posebnost z ničtokončniškim rodilnikom. Več tovrstnih naselbinskih imen v zahodnem delu Slovenije je vezanih na zaselke; takih zaselkov je v občinah Ajdovščina, Sežana, Koper, Izola, Piran, Nova Gorica, Ilirska Bistrica, Tolmin in Logatec kar 49. Zanimiva posebnost so množinska imena Sirči, Sokoliči in Srgaši v koprski ter Šibelji v sežanski občini, ki se pregibajo tudi z ničtokončniškim rodilnikom. Zanimivo se zdi tudi, da se na Primorskem imena omenjenega tipa prekrivajo z imeni nekdanjih prebivalcev vasi (Majdič, 2004, 262–263). Pogled v najnovejši na spletu dostopen telefonski imenik¹¹ nam npr. pove, da so v Kraju Bočaji med enajstimi telefonskimi naročniki trije Bočaji, v kraju Cepki je med 25 naročniki pet Cepkov, v kraju Koromači - Boškini je med 11 naročniki kar osem Boškinov, v Tuljaki so med šestimi naročniki trije Tuljaki.

Naselbinska in nenaselbinska zemljepisna imena¹²

Zemljepisna imena delimo na naselbinska in nenaselbinska; naselbinska so imena mest, vasi, trgov in zaselkov (*Koper, Nova vas nad Dragonjo, Tartinijev trg, Sveti Onofrij*), nenaselbinska pa vsa druga (*Jadransko morje, Piranski zaliv*). Lahko so eno- in večbesedna (*Izola, Piran, Portorož, Seča; Črni Kal, Spodnje Škofije*). Večinoma so enodelna (*Dekani, Hrastovlje, Korte, Šared*), nekatera pa so tudi dvodelna (*Koper Smedela*), poznamo pa še dvojna zemljepisna imena, ki so redka (*Hrpelje - Kozina, Koromači - Boškini, Šempeter - Vrtojba*). Med prvo in drugo sestavino mora biti pri dvojnem zemljepisnem imenu zapisan nestični vezaj.

V naselbinskih imenih pišemo vse sestavine z veliko začetnico, izjeme so le neprvi predlogi in samostalniki mesto, trg, vas, selo, naselje (če ne stojijo na začetku imena (*Nova Gorica, Sveti Anton, Sveti Peter, Vipavski Križ, Zgornje Škofije; Dane pri Divači, Gabrovica pri Črnem Kalu, Šempeter pri Gorici; Titov trg, Nova vas nad Dragonjo, Krajna vas* (Sežana)). Razločevalni dodatki (npr. glede na nebesno stran) k naselbinskim imenom

⁹ Poleg slovenske Istre, ki je posebej omenjena, je teh poimenovanj veliko še v Prekmurju, predvsem na Goričkem, deloma v Slovenskih goricah in Beli krajini, v Posavju in na osrednjem Dolenjskem (prir. po Majdič, 2004, 262).

¹⁰ Poleg širšega območja slovenske Istre še v panonskem delu Slovenije, na območju Blok, Ribniške doline in Kočevskega.

¹¹ Spletna stran: <http://itis.si> (4. 12. 2012).

¹² Uradna jezikovna pravila povzemamo in interpretiramo po *Slovenskem pravopisu* (2001, 13–14, 44–45, 47–48, 201), opremljena pa so s konkretnimi primeri »s terena«, ki se pojavljajo izključno na območju slovenske Istre. Dodatno pojasnilo: če so npr. druga za drugo predstavljene štiri različne pravopisne kategorije, si na enak način sledijo tudi konkretni primeri, tj. najprej konkreten primer prve kategorije, nato druge itn. V okviru zemljepisnih imen bi bilo smiselno razpravljati tudi o pisanju prevzetih besed in besednih zvez, a bi se s tem preveč odmaknili od našega bistva, proučevanja zapisov zemljepisnih imen na cestnih krajevnih tablah v slovenski Istri.

se pišejo z malo začetnico in s presledkom med eno in drugo sestavino (*Koper vzhod*).

V naselbinskih imenih pa prvo sestavino vedno pišemo z veliko začetnico, neprve sestavine pa z malo, če že same niso lastno ime (*Cankarjevo nabrežje* (Piran), *Tržaški zaliv*, *Škocjanske jame*; *Cesta na Markovec*).

Raba vezaja in pomišljaja ter poševnice

Vsa tri omenjena ločila se uporabljajo v zelo različnih okoliščinah/primerih; mi se bomo pri vseh treh ločilih osredinili na tiste položaje/zapise, ki so prisotni na cestnih krajevnih tablah in ki se po večini uporabljajo nepravilno.

Vezaj (–) je kratka črtica in se uporablja v stični in nestični obliki. Celostno gledano, se v stični obliki uporablja v devetih različnih situacijah¹³; na cestnih krajevnih tablah pa bi moral biti prisoten 1) med deli zložene besede, ki bi bili v prosti zvezi povezani z vezniško besedo (*Adamič-Lundrovo nabrežje*¹⁴); 2) med sestavinami zloženek, nastalih iz podredne zveze, če je prvi del števka ali črka (tudi v slovenski Istri so krajevne table, na katerih piše *AC ring* (pravopisno pravilno bi bilo *AC-ring*), ki voznika seznajajo s podatkom, kje se lahko vključi na avtocesto. V nestični obliki pa se, celostno gledano, vezaj pojavlja v dveh različnih situacijah¹⁵. Na cestnih krajevnih tablah bi moral biti prisoten med deloma dvojnega zemljepisnega imena, ko se obe imeni pregibljeta (Šmarje – Sap). Vezaj je sicer na cestnih krajevnih tablah z zemljepisnimi imeni velikokrat zapisan, vendar glede na okoliščine največkrat nepravilno.¹⁶

Pomišljaj (–) je daljša črtica kot vezaj, je večinoma eno-, lahko pa tudi dvodelno ločilo. V nestični obliki se pomišljaj, gledano celostno, uporablja v šestih različnih situacijah¹⁷; na cestnih krajevnih tablah takih okoliščin

zapisa ni, je pa prisotna t. i. neskladenjska raba pomišljaja. Ta se na splošno uporablja v petih različnih situacijah¹⁸. Na cestnih krajevnih tablah pa bi moral biti prisoten 1) nestično namesto odstavčne številke ali črke, tj. t. i. odstavčni ali alinejni pomišljaj (naštevaje več krajev po t. i. alinejah). Namesto teh pomišljajev je na tablah v omenjenih okoliščinah zapisan nestični vezaj, kar je pravopisno nepravilno.

Poševnica pa je ravna in od spodaj v desno nagnjena črta od osnovnice do višine visoke oz. velike črke. Načelno je to stično ločilo in se na splošno pojavlja v šestih različnih situacijah¹⁹. Na cestnih krajevnih tablah se poševnica uporablja takrat, kadar je poleg lastnega zemljepisnega imena prisotno še lastno zemljepisno ime v tujem jeziku (*Trst/Trieste*), vendar je opazna nepravilna raba – namesto stičnega zapisa poševnice se uporablja nestični zapis, kar je jezikovno neustrezno.

Raba okrajšav

Na cestnih krajevnih tablah se velikokrat namesto v celoti zapisane besede, tj. zemljepisnega lastnega imena, pojavi njena okrajšava. Sklepamo, da je to zato, ker za celoten zapis v določenih primerih na tablah ni prostora in ker v *Pravilniku o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah* piše, da mora biti ime posameznega prometnega cilja zapisano v eni vrsti. Možnost okrajšave zemljepisnega lastnega imena sicer v tem pravilniku ni omenjena.

Okrajšave so – splošno gledano – okrajšano zapisane besede ali besedne zveze; znamenje okrajšanosti je pika. *Slovenski pravopis* (2001, 66) določa, da 1) okrajšave besednih zvez pišemo s presledkom za vsako okrajšano besedo; zloženske okrajšamo tako, da okrajšane dele pišemo brez odmika, vendar tudi z vezajem, če je tako pisana neokrajšana beseda.

13 Te situacije so naslednje: 1) med deli zložene besede, ki bi bili v prosti zvezi povezani z vezniško besedo in; 2) med sestavinami zloženek, nastalih iz podredne zveze, če je prvi del števka ali črka; 3) med sestavinami nekaterih zloženek z imenovalniško prvo sestavino; 4) predvsem v strokovnem pisanju ob koncu pisno osamosvojenega dela zloženke ali sestavljenke v primerih kot dvo- in večzložne besede; 5) med črkovno ali števčno podstavo ali osnovo in njunim končajem; 6) med kratičnim imenom, pisanim z velikimi črkami, in končnico, pisano z malimi; 7) za naveznim členkom le- pred kazalnim pridevniškim, posamostaljenim ali prislovnim zaimkom; 8) v nekaterih tujih imenih; 9) zlasti v filozofskem jeziku lahko povezuje več samostojnih besed v besedni sklop (SP, 2001, 47–48).

14 Tri občine v slovenski Istri smo prosili za izpis ulic iz registra. Ob pregledu vseh uradno registriranih ulic nismo našli zapisa, ki bi predstavljal t. i. priredno zloženko s stičnim vezajem, zato navajamo primer iz Ljubljane.

15 Ti situaciji sta naslednji: 1) med deloma dvojnega imena, ko se obe imeni pregibljeta; 2) med osebnim imenom in vzdevkom (SP, 2001, 48).

16 Velikokrat je zapisan kot: 1) alineja; 2) pri dvodelnih zemljepisnih imenih; 3) pri razločevalnem dodatku k naselbinskim imenom. V prvem primeru bi moral biti namesto nestičnega vezaja zapisan nestični pomišljaj, v drugem bi moral biti med obema deloma samo presledek, v tretjem primeru pa prav tako samo presledek.

17 Te situacije so naslednje: 1) namesto vejice poudarjeno ločuje kakšno besedo ali misel stavka ali pa kaže na nasprotje posameznih delov iste povedi; 2) vpeljuje poudarjeno pristavčno pojasnilo že zapisane besede ali besedne zveze; 3) zaznamuje nedorečeno misel, npr. t. i. zamolk; 4) zaznamuje zvezo osebka in povedka ob izpuščenju glagolski obliki; 5) zaznamuje spremembo skladenjskega naklona v isti povedi; 6) namesto narekovajev uvaja dobresedni navedek premege govora, tj. t. i. narekovajni pomišljaj, vendar samo na začetku odstavka. Poznamo še dvodelni pomišljaj, ki loči vrinjeni stavek od drugega dela povedi (SP, 2001, 44–45).

18 Te situacije so naslednje: 1) namesto predlogov od ... do; 2) nestično namesto odstavčne številke ali črke, tj. t. i. odstavčni ali alinejni pomišljaj; 3) nestično med enotami besedila, ki so v kakšnem razmerju, posebno v nasprotnem; 4) nestično v matematiki za pomen minus oz. manj; pri navajanju relativnih števil, npr. temperature, pa stično; 5) dolgi nestični pomišljaj med povedmi iz raznih besedil ali iz raznih delov istega besedila, naštetimi v istem odstavku, oz. navadni med deli iste povedi, ki so kakor koli raznorodni (SP, 2001, 45).

19 Te situacije so naslednje: 1) za pomena ,ali' in ,oziroma'; 2) za pomen ,del enega in drugega'; 3) za pomene ,ulomljeno', ,skozi', ,na'; 4) v jezikoslovju kot znamenje za mejo med deli besede (brez presledka), povedi ali slovanskega sestavka (s presledki); 5) s presledkom na obeh straneh za zaznamovanje verzov, kadar jih pri prepisovanju ne pišemo vsakega v svojo vrstico (SP, 2001, 50).

Preglednica 1: Zemljepisna naselbinska imena**Preglednica 1: Geographic urban names**

NEPRAVILEN ZAPIS NA CESTNI TABLI	JEZIKOVNO PRAVILEN ZAPIS
Babno polje	Babno Polje
Dečno Selo	Dečno selo
Ivanji grad	Ivanji Grad
Jurovski dol	Jurovski Dol
Krvavi potok	Krvavi Potok
Oblakov vrh	Oblakov Vrh
Stari log	Stari Log
Stari Trg	Stari trg
Sveta Ana v Slovenskih Goricah	Sveta Ana v Slovenskih goricah
Uršna Sela	Uršna sela
Zidani most	Zidani Most

Informacijski sistem WEPS

Direkcija RS za ceste je zaradi učinkovitejšega upravljanja s prometno signalizacijo vzpostavila nov prostorski informacijski sistem za vodenje evidence o prometni signalizaciji, imenovan WEPS. Ta zagotavlja evidentiranje vseh dogodkov, ki se odvijajo v okviru življenjskega cikla signalizacije: načrtovanje, postavitve, sprememba vsebine, zamenjava in odstranitev. Z njim so se povečali kakovost, preglednost in uporabnost podatkov. Ta sistem zagotavlja ustrezno delo pri vzdrževanju katastra prometne signalizacije in lažje odločanje glede izvajanja prometne ureditve. Sočasno lahko informacijski sistem uporabljajo različne skupine uporabnikov, ki imajo različne vloge in pristojnosti: naročnik, vzdrževalci, nadzorniki in podporne službe. Sistem je zasnovan kot spletna GIS-aplikacija z nadzorovanim dostopom do centralizirane podatkovne baze. Omogoča takojšnji shematski izris znakov in talnih označb na zemljevidu, pregled atributnih podatkov katastra, slik prometnih znakov, videoposnetkov cest, oblikovanje poročil in avtomatizirano izdajo različnih nalogov (o postavitvi, odstranitvi signalizacije itn.). Ta prostorski informacijski sistem omogoča tudi učinkovito in sprotno vnašanje sprememb in s tem vzdrževanje ažurnosti katastra prometne signalizacije (Švigelj, 2010).

Na Direkcijo RS za ceste smo naslovili pisno prošnjo za vpogled v ta informacijski sistem, da bi pridobili čim več primerov lastnih zemljepisnih imen na cestnih krajevnih tablah s poudarkom na slovenski Istri. Poslali so nam računalniški izpis vseh krajevnih tabel z zemljepisnimi imeni na območju RS.

EMPIRIČNI DEL

V empiričnem delu prispevka predstavljamo izsledke analize primerov lastnih zemljepisnih imen, zapisanih na cestnih krajevnih tablah. Na Direkciji RS za ceste smo pridobili izpis zemljepisnih imen, ki so zapisana na cestnih krajevnih tablah ($N = 7.595$ tabel²⁰), in sicer iz prostorskega informacijskega sistema za vodenje evidence o prometni signalizaciji, imenovanega WEPS²¹. Opravili smo pravopisno analizo, v kateri smo konkretne primere/zapise razvrstili glede na različne tipe pravopisnih napak²². Skupine, v katere smo razvrstili primere glede na jezikovne (pravopisne) napake²³, so naslednje: 1) zemljepisna naselbinska imena; 2) zemljepisna nenaselbinska imena; 3) dvodelna zemljepisna imena; 4) dvojna zemljepisna imena; 5) okrajšana zemljepisna imena; 6) desna poševnica pri zapisu zemljepisnih imen; 7) vezaj/pomišljaj pri zapisu zemljepisnih imen; 8) razločevalni dodatki k naselbinskim imenom; 9) poredne zloženke; 10) občnoimenska besedna zveza in lastno ime; 11) predlog ,via'; 12) nadomestne besede pri zemljepisnih imenih.

Sledili smo kvalitativni raziskovalni paradigmi in opravili vsebinsko kvalitativno analizo. Izsledke predstavljamo v nadaljevanju, in sicer v obliki preglednic in interpretacij ugotovitev.

Pri zemljepisnih naselbinskih imenih pišemo vse sestavine razen prvih predlogov z veliko začetnico, med izjeme pa štejemo osem samostalnikov – trg, mesto, vas, selo, sela, selca, vesca in naselje – in jih pišemo z malo začetnico. To pravilo je v večini primerov na cestnih krajevnih tablah upoštevano, kljub vsemu pa smo še ve-

20 Na eni tabli je ponekod več zemljepisnih lastnih imen, kar pomeni, da je vseh zemljepisnih imen, ki smo jih analizirali z jezikovnega (s pravopisnega) vidika, več kot 7.595.

21 Obstaja možnost, da so se prepisovalci, ki so zapise zemljepisnih imen s cestnih krajevnih tabel vnašali v sistem WEPS, kdaj tudi zmotili/zatipkali in nehote naredili napako. Mi smo na terenu, predvsem v slovenski Istri, preverili nekaj naključno izbranih primerov napak in potrjujemo, da so bili vsi ti primeri natančni in točno v taki obliki, kot so zapisani v WEPSU.

22 Primeri v vseh preglednicah so zapisani po abecednem vrstnem redu.

23 Pravilnost teh zapisov smo ugotavljali s pomočjo *Slovenskega pravopisa* (SP, 2001) in jezikovnih pravil, objavljenih v tem priročniku.

Preglednica 2: Zemljepisna nenaselbinska imena**Preglednica 2: Geographic non-urban names**

NEPRAVILEN ZAPIS NA CESTNI TABLI	JEZIKOVNO PRAVILEN ZAPIS
Oljčna Pot	Oljčna pot
Robanov Kot	Robanov kot

Preglednica 3: Dvodielna zemljepisna imena**Preglednica 3: Geographic names consisting of two parts**

NEPRAVILEN ZAPIS NA CESTNI TABLI	JEZIKOVNO PRAVILEN ZAPIS
Koper-center	Koper center ²⁴
Lj. - Nove Jarše	Lj. Nove Jarše
Lj.- Tomačevo	Lj. Tomačevo
Lj.-Bežigrad	Lj. Bežigrad
Ljubljana - Stegne	Ljubljana Stegne

Preglednica 4: Dvojna zemljepisna imena**Preglednica 4: Double geographic names**

NEPRAVILEN ZAPIS NA CESTNI TABLI	JEZIKOVNO PRAVILEN ZAPIS
Gozd Martuljek	Gozd - Martuljek
Hrib Loški Potok	Hrib - Loški Potok
Kalce Naklo	Kalce - Naklo
Kamnik-Duplica	Kamnik - Duplica
Šmarje Sap	Šmarje - Sap
Šmarje-Sap	Šmarje - Sap
Žiri-Cerkno	Žiri - Cerkno

dno našli kar nekaj nepravilnih zapisov, predstavljenih v preglednici 1. Za te primere bo treba na Direkcijo RS za ceste podati pisni predlog za popravke »na terenu«. Na direkciji najprej cestno krajevno tablo z »domnevno« napako poiščemo v sistemu WEPS in ugotovimo, ali je »na terenu« res napaka. Nato se po postopku, opisanem v tej razpravi, naroči nova cestna krajevna tabla.

Napake se pojavijo tudi pri nenaselbinskih imenih, pri katerih mora biti prva sestavina zapisana z veliko začetnico, druga pa z malo (če že sama po sebi ni lastno ime). Če je zapis vzet »iz konteksta«, včasih ni jasno, ali gre za naselbinsko ali nenaselbinsko zemljepisno lastno ime, zato je v teh primerih zapis treba še posebej natančno preveriti.

Precej problematično je stanje zapisov dvodelnih zemljepisnih imen, pri katerih obe sestavini pišemo z veliko začetnico in ju ločimo samo s presledkom. Na cestnih krajevnih tablah se v teh primerih po večini uporablja stični ali nestični vezaj, kar pa ni skladno s slovensko jezikovno normo. Pri zgornjih primerih lahko ugotovimo tudi poljubno oblikovano okrajšavo lastnega zemljepisnega imena Ljubljana (Lj.).

Še večji jezikovni primanjkljaj pa se kaže pri zapisih dvojnih zemljepisnih imen, pri katerih mora biti med

eno in drugo sestavino zapisan nestični vezaj. Gledano celostno, pri nobenem zapisu dvojnega zemljepisnega imena na cestnih krajevnih tablah to pravilo ni upoštevano. Vezaj je velikokrat zapisan pri dvodelnih zemljepisnih imenih, kar je jezikovno neustrezno.

Zelo veliko zemljepisnih imen na cestnih krajevnih tablah je tudi okrajšanih, a iz predstavljenih primerov ne moremo določiti enotne metode, po kateri so okrajšave narejene, saj se že znotraj istega (dela) lastnega zemljepisnega imena pojavijo razlike na različnih tablah (*Dolenjske Topl.*, *Šmarješke Topl.*; *G. Radgona*, *Gor. Radgona*; celo *Slov. Bistrica* (tudi *Sl. Bistrica*) in *Slov. Gradec* za različni besedi, tj. *Slovenska* in *Slovenj*). Iz zapisanih primerov lahko sklepamo, da so imena okrajšana poljubno, in sicer glede na prostor, ki je na tabli, kar pa ni ustrezno. Predlagamo, da se vsaj pri istem poimenovanju lastnega zemljepisnega imena uporablja na enak način oblikovana okrajšava. Treba pa je poudariti, da sta v večini primerov pri okrajšavah postavljena pika, ki zaznamuje okrajšavo, in presledek, s katerim prikažemo npr. dvodelnost poimenovanja, kar narekuje tudi *Slovenski pravopis*. Predlagamo še, da bi se okrajšavam zaradi večje jasnosti na cestnih krajevnih tablah izogibali.

24 Čeprav je zveza besed Koper center dvodelno zemljepisno ime, besedo center v tem primeru pišemo z malo začetnico, ker gre za razločevalni dodatek glede na nebesno stran.

Preglednica 5: Okrajšana zemljepisna imena**Preglednica 5: Shortened geographic names**

OKRAJŠAN ZAPIS NA CESTNI TABLI	RAZVEZAN ZAPIS
Dol. Trebuša	Dolenja Trebuša
Dolenjske Topl.	Dolenjske Toplice
G. Radgona	Gornja Radgona
Gor. Radgona	Gornja Radgona
Ind. cona Rudnik	Industrijska cona Rudnik
Kamn. Bistrica	Kamniška Bistrica
Logarska d.	Logarska dolina
N. Gorica	Nova Gorica
Posl. cona	Poslovna cona
Ribnica na Poh.	Ribnica na Pohorju
Rog. Slatina	Rogaška Slatina
Sl. Bistrica	Slovenska Bistrica
Sl. Konjice	Slovenske Konjice
Slov. Bistrica	Slovenska Bistrica
Slov. Gradec	Slovenj Gradec
Sp. Brnik	Spodnji Brnik
Sp. Duplek	Spodnji Duplek
Sp. Kanomlja	Spodnja Kanomlja
Sr. Bistrica	Srednja Bistrica
Središče ob D.	Središče ob Dravi
Sv. Anton	Sveti Anton
Sv. Duh	Sveti Duh
Šk. Loka	Škofja Loka
Šmarješke Top.	Šmarješke Toplice
Vel. Lašče	Velike Lašče
Zg. Brnik	Zgornji Brnik
Zg. Vižinga	Zgornja Vižinga
Žel. postaja	Železniška postaja

Preglednica 6: Desna poševnica pri zapisu zemljepisnih imen**Preglednica 6: Slash in geographic names records**

NEPRAVILEN ZAPIS NA CESTNI TABLI	JEZIKOVNO PRAVILEN ZAPIS
Ankaran / Ancarano	Ankaran/Ancarano
Bertoki / Bertocchi	Bertoki/Bertocchi
Bolnišnica / Ospedale	Bolnišnica/Ospedale
Center / Centro	Center/Centro
Dragonja / Dragogna	Dragonja/Dragogna
Hrvatini / Crevatini	Hrvatini/Crevatini
Izola / Isola	Izola/Isola
Koper / Capodistria	Koper/Capodistria
Lucia / Lucia	Lucia/Lucia
Luka / Porto / Port	Luka/Porto/Port
Piran / Pirano	Piran/Pirano
Portorož / Portorose	Portorož/Portorose
Pulj / Pula / Pola	Pulj/Pula/Pola
Reka / Rijeka	Reka/Rijeka
Seča / Sezza	Seča/Sezza
Sečovelje / Sicciole	Sečovelje/Sicciole
Semedela / Semedella	Semedela/Semedella

Preglednica 7: Vezaj/pomišljaj pri zapisu zemljepisnih imen
Preglednica 7: Dash or hyphen in geographic names records

NEPRAVILEN ZAPIS NA CESTNI TABLI	JEZIKOVNO PRAVILEN ZAPIS
Pohorje - snežni stadion	Pohorje – snežni stadion
Poslovno trgovski center (Supernova Koper)	Poslovno-trgovski center
Postojna, jama - grotte - cave	Postojna, jama – grotte – cave
Postojna, jama-grotte-cave	Postojna, jama – grotte – cave

Preglednica 8: Razločevalni dodatki (npr. glede na nebesno stran) k naselbinskim imenom
Preglednica 8: Distinctive additions to urban names

NEPRAVILEN ZAPIS NA CESTNI TABLI	JEZIKOVNO PRAVILEN ZAPIS
Kamnik-center	Kamnik center
Koper-jug	Koper jug
Koper - center	Koper center
Lj.-center	Lj. center
Ljubljana - vzhod	Ljubljana vzhod
Ljubljana - zahod	Ljubljana zahod
Ljubljana-center	Ljubljana center
Ljubljana - zahod	Ljubljana zahod
Ljubljana-zahod	Ljubljana zahod
Maribor - center	Maribor center
Portorož - center	Portorož center
Portorož-center	Portorož center

Preglednica 9: Podredne zloženke
Preglednica 9: Subordinate compounds

NEPRAVILEN ZAPIS NA CESTNI TABLI	JEZIKOVNO PRAVILEN ZAPIS
AC obroč/ring (Koper)	AC-obroč/ring
BTC javna skladišča industrijske cone	BTC-javna skladišča industrijske cone
BUS postaja	BUS-postaja

Desna poševnica je stično ločilo in v večini primerov zaznamuje besedi ‚ali‘ in ‚oziroma‘. To ločilo je še posebej pogosto prisotno na cestnih krajevnih tablah v slovenski Istri, saj je del dvojezičen in morata biti po zakonu na cestnih krajevnih tablah zapisa v slovenskem jeziku in jeziku manjšine. To pomeni, da je večinoma med slovenskim in tujim zapisom poševnica, pregled »na terenu« pa kaže, da se v večini primerov uporablja v nestični obliki, kar je jezikovno nepravilno, čeprav bi mogoče nepoznavalci pravopisnih pravil dejali, da nestična poševnica na tabli predstavlja večjo preglednost.

Vezaj in pomišljaj sta ločili, ki ju tvorci zapisanih besedil pogosto uporabljajo nepravilno, kar se kaže tudi na cestnih krajevnih tablah. V zgornjih primerih (preglednica 7) gre najprej za neko pojasnilo; pri tem moramo uporabiti nestični pomišljaj (Pohorje – snežni stadion).

V drugem primeru gre za priredno zloženko, ki mora biti zapisana s stičnim vezajem (Poslovno-trgovski center), v tretjem in četrtem primeru pa gre spet za neko pojasnilo/ločnico pri zapisu besede v več jezikih; pri tem lahko poleg desne poševnice uporabimo tudi nestični pomišljaj. Na nekaterih cestnih krajevnih tablah so kraji zapisani po alinejah in za to so uporabljeni nestični vezaji, morali pa bi biti zapisani nestični pomišljaji, ki zaznamujejo t. i. navajanje po alinejah²⁵.

Na cestnih krajevnih tablah se velikokrat uporabljajo tudi t. i. razločevalni dodatki k naselbinskim imenom, a so v večini primerov v neskladju s *Slovenskim pravopisom* (2001), ki to obliko zapisa navaja samo s presledkom med krajem in njegovim razločevalnim dodatkom, ki se piše z malo začetnico, če ni lastno ime. V praksi je namesto presledka največkrat uporabljen stični in nestični vezaj.

25 Na ljubljanski severni obvoznici je cestna krajevna tabla, na kateri so po alinejah zapisani naslednji kraji po naslednjem zgledu: - Tomačevo / - Črnuče / - Stožice / - Žale. (Nestične poševnice smo uporabili zato, ker smo napise, ki so na cestni krajevni tabli zapisani po alinejah drug pod drugim, zapisali v eno vrsto.) Namesto nestičnih vezajev bi morali biti za t. i. alinejno obliko uporabljeni nestični pomišljaji (gl. teoretični del razprave).

Preglednica 10: Občnoimenska besedna zveza in lastno ime**Preglednica 10: Common noun compound and proper name**

NEPRAVILEN ZAPIS NA CESTNI TABLI	JEZIKOVNO PRAVILEN ZAPIS
Ind. cona - Moste	Ind. cona Moste
Ind. cona-Moste	Ind. cona Moste
Nakupovalno središče - Rudnik	Nakupovalno središče Rudnik
Obrtna cona - Lucija	Obrtna cona Lucija

Preglednica 11: Predlog ‚via‘**Preglednica 11: Preposition „via“**

NEPRAVILEN ZAPIS NA CESTNI TABLI	JEZIKOVNO PRAVILEN ZAPIS
via Buzet	skozi Buzet (gl. SP 2001)
via Koper	skozi Koper (gl. SP 2001)
via Kranj	skozi Kranj (gl. SP 2001)
via Maribor	skozi Maribor (gl. SP 2001)

Preglednica 12: Nadomestne besede pri zemljepisnih imenih**Preglednica 12: Substitution words in geographic names**

NEPRAVILEN ZAPIS NA CESTNI TABLI	JEZIKOVNO PRAVILEN ZAPIS
Aerodrom	Letališče
Arboretum	–

Pri podrednih zloženkah, pri katerih je prva sestavina številka ali kratica, obe sestavini med seboj povežemo s stičnim vezajem. Primerov, pri katerih gre za podredne zloženke, je na cestnih krajevnih tablah, tudi v slovenski Istri, precej, a so vedno zapisane jezikovno nepravilno, največkrat kar brez vezaja.

Nenavadno se zdi, da je na cestnih krajevnih tablah pri zapisu pridevnika, samostalnika in zemljepisnega imena uporabljen stični/nestični vezaj, kar je neskladno s *Slovenskim pravopisom* (2001). Pravilno bi omenjene tri sestavine zapisali tako, da bi jih ločili s presledkoma.

Zelo pogosto in hkrati tudi nerazumljivo je, da je na cestnih krajevnih tablah uporabljena beseda ‚via‘, ki pomeni ‚skozi‘. *Slovenski pravopis* (2001) navaja, da gre za predlog s tožilnikom in da je ta oblika neobčevalna. Ker imamo v slovenščini besedo ‚skozi‘, je odločitev za tak zapis na cestnih krajevnih tablah neutemeljena.

Na cestnih krajevnih tablah se v bližini letališč pojavijo zapis aerodrom, ki ga sicer razumejo tudi tujci, a ker je slovenščina v RS uradni jezik²⁶, bi bilo smiselno, da bi se ta oblika nadomestila z obliko letališče. Podobno je z besedo arboretum.

Na osnovi predstavljenih izsledkov ugotavljamo, da je na cestnih krajevnih tablah, ki so postavljene na javnih krajih, veliko jezikovnih (pravopisnih) napak. Namen pravopisne analize je bil konkretne primere zapisov zemljepisnih lastnih imen razvrstiti glede na raz-

lične tipe jezikovnih (pravopisnih) napak, zato težko sodimo o tem, ali se v slovenski Istri številčno pojavlja več napak kot drugje po Sloveniji (iskali smo različne vrste napak, ne števila istovrstnih). Iz izsledkov analize pa je jasno razvidno, da se v slovenski Istri pojavljajo vse v tem prispevku opredeljene vrste napak, in smo jih lahko uvrstili v vseh dvanajst oblikovanih kategorij. Ker je v 3. členu *Pravilnika o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah* zapisano, da morajo biti zapisi na prometni signalizaciji na dvojezičnih območjih najprej zapisani v slovenščini, nato pa s poševnico ločeno še v italijanščini ali madžarščini, je na tem območju absolutno več pojavitev primera napake iz kategorije 6 – *Desna poševnica pri zapisu zemljepisnih imen*, v kateri je desna poševnica nestična, po *Slovenskem pravopisu* pa bi morala biti stična.

Situacija je po našem mnenju takšna zato, ker v procesu oblikovanja zapisov zemljepisnih lastnih imen na cestnih krajevnih tablah ne sodeluje jezikoslovec in ker s temi zapisi »upravljajo« strokovni delavci, ki nimajo ustreznega znanja in ne uporabljajo ustreznih jezikovnih priročnikov²⁷, s katerimi bi lahko zagotovili jezikovno pravilnost zapisov na cestnih krajevnih tablah. Na obeh dvojezičnih območjih v RS, tudi v slovenski Istri, je situacija še kompleksnejša, ker je treba poskrbeti še za jezikovno pravilno obliko lastnega zemljepisnega imena v tujem jeziku. Na osnovi ugotovljenega

26 Več o uradnem jeziku v Petek, T. (2013), Vloga in položaj slovenščine v vzgojno-izobraževalnem procesu, *Pedagoška obzorja*, 28 (1), 32–44.

27 O uporabi ustreznih jezikovnih priročnikov gl. podčrtno opombo 4.

upravljalcem cest predlagamo, da v proces nastajanja teh zapisov/tabel nujno vključijo jezikoslovce, ki bodo v procesu priprave napisov zagotavljali jezikovno pravilnost teh zapisov, vključno z ločili. To se nam zdi še posebej pomembno tudi zato, ker so državljani RS na tovrstne napake pozorni²⁸.

SKLEPNI DEL

V prispevku smo razpravljali o jezikovnih (pravopisnih) napakah na cestnih krajevnih tablah v Republiki Sloveniji s poudarkom na slovenski Istri. Najprej je opredeljen zakonski okvir, ki je v RS osnova za postavljanje prometnih znakov z zemljepisnimi imeni na javnih cestah. Predstavljena je analiza procesa oblikovanja zapisov lastnih zemljepisnih imen na cestnih krajevnih tablah v RS, omenjeno je dvojezično okolje v slovenski Istri, navedena pa so tudi pravopisna pravila, ki bi morala biti upoštevana pri pisanju zemljepisnih imen, vključno z ločili. Opravili smo pravopisno analizo, v ka-

teri smo konkretne primere razvrstili glede na različne tipe pravopisnih napak v dvanajst kategorij. Ugotovili smo, da je tovrstnih napak na omenjenih tablah, ki so postavljene na t. i. javnih mestih, veliko, kar je z vidika jezikoslovja nedopustno. Ta problematika je izražena tudi v slovenski Istri; zaradi delne dvojezičnosti ima to območje namreč posebno mesto v slovenskem prostoru, saj morajo biti napisi na cestnih krajevnih tablah po *Pravilniku o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah* dvojezični. Iz izsledkov analize je jasno razvidno, da so napake zapisov, najdene v slovenski Istri, uvrščene v vseh dvanajstih opredeljenih kategorijah napak. Predlagamo, da se v postopek za pisanje zemljepisnih imen na cestne krajevne table nujno vključi jezikoslovce. Zelo pomemben se nam zdi tudi izsledek internetne ankete, ki pravi, da je več kot 83 % anketiranih ljudi pozornih na pravopisne napake, ki se pojavljajo na cestnih krajevnih tablah. To je še en argument o tem, zakaj je treba na vseh javnih tablah zagotoviti jezikovno pravilne zapise.

LINGUISTIC (IN)CORRECTNESS OF GEOGRAPHICAL NAMES ON LOCATION SIGNS IN THE REPUBLIC OF SLOVENIA WITH EMPHASIS ON SLOVENIAN ISTRIA

Tomaž PETEK

University of Ljubljana, Faculty of Education, Kardeljeva ploščad 16, SI-1000 Ljubljana
e-mail: Tomaz.Petek@pef.uni-lj.si

SUMMARY

The article contains a discussion on linguistic (orthographic) mistakes on traffic signs in the Republic of Slovenia (RS) with an emphasis on Slovenian Istria. There are many such mistakes on the above mentioned signs, set in so-called public places. This problem is also expressed in Slovenian Istria – due to partial bilingualism this part has a special place in Slovenia because all the traffic signs must be in accordance with the Rules of Traffic Signs and Road Furniture and therefore bilingual. The purpose of this article is to present these mistakes and find why they occur and suggest a procedure of setting road signs in which a linguist would collaborate. In the first part of the discussion, analytically-descriptive and analytically-interpretative methods of research are used. An analysis of the process of writing of geographic proper names on road signs in the RS, which in our opinion is the cause of the unsatisfactory state, is presented. The legal framework, which presents the basis for setting of road signs with geographic names on public roads in RS, is also mentioned, the bilingual area in Slovenian Istria is defined and the grammatical rules, which should be taken into consideration when writing geographical names, including punctuation, are listed. In the second, empirical part of the article we presented a list of grammatical mistakes in actual records, present on the road signs in the RS, especially in Slovenian Istria. An orthography analysis follows with specific examples (we examined 7,595 road signs with emphasis on Slovenian Istria), sorted according to the type of grammatical mistake into 12 categories: 1. Geographic urban names; 2. Geographic non-urban names; 3. Geographic names consisting of two parts; 4. Double geographic names; 5. Shortened geographic names; 6. Slash in geographic names records; 7. Dash or hyphen in geographic names records; 8. Distinctive additions to urban names; 9. Subordinate compounds;

28 Opravili smo namreč tudi internetno anketo (N = 146) prebivalcev v slovenski Istri. Vprašali smo jih, ali so kdaj pozorni na pravopisne napake, ki se pojavljajo na cestnih krajevnih tablah. Izsledki se nam zdijo presenetljivi, saj je z „da“ odgovorilo kar 122 vprašanih, kar je več kot 83 % vseh, ki so rešili anketo. Pri tem se nam sicer zastavlja vprašanje o t. i. pravopisnem znanju anketiranih, a že pozornost glede jezikovne pravilnosti zemljepisnih imen na cestnih krajevnih tablah, ki so jo navedli anketirani, dviguje raven ozaveščenosti ljudi glede jezika.

10. Common noun compound and proper name; 11. Preposition "via"; 12. Substitution words in geographic names. We followed the qualitative research paradigm and in such way carried out a qualitative content analysis. The results of the analysis clearly show that the mistakes found in Slovenian Istria can be found in all twelve categories. We also carried out an internet survey ($N = 146$) of random inhabitants of Slovenian Istria. They were asked whether they are aware of the grammatical mistakes that occur on the road signs. We found the results surprising since 122 participants (which represents more than 83 %) answered "yes". This raises a question of the so-called grammatical knowledge of the participants, but the noticing of linguistic correctness itself shows a higher level of language awareness.

Key words: Location name road signs, geographic proper names, linguistic (orthographic) mistakes, Slovenian Istria, linguist

VIRI IN LITERATURA

Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah. Uradni list RS, št. 46/2000.

Telefonski imenik Slovenije, spletni dostop: www.itis.si (4. 12. 2012).

Toporišič, J. (ur.) (2001, 2003): Slovenski pravopis: Ljubljana: SAZU, ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša.

Ustava Republike Slovenije. Uradni list RS, št. 33/1991.

Zakon o cestah. Uradni list RS, št. 109/2010.

Baloh, B. (1995): Položaj slovenščine pri italijanski narodnostni skupnosti v slovenski Istri. *JiS*, 41 (3), 129–148.

Dobrovoljc, H., Jakop, N. (2011): Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom. Ljubljana: Založba ZRC.

Furlan, M., Gložančev, A., Šivic - Dular, A. (2000): Pravopisna ustreznost zapisa lastnoimenskega gradiva v

Registru zemljepisnih imen in Registru in Registru prostorskih enot. *Geografski vestnik*, 72 (1), 73–86.

Majdič, V. (2004): Pogledi na jezik. Razprave in članki o slovenskem jeziku. Ljubljana: Debora.

Mužič, V. (1994a): Atributi kvalitativne in kvantitativne paradigme pedagoškega raziskovanja. *Sodobna pedagogika*, 1–2, 39–51.

Mužič, V. (1994b): Sinteza paradigem pedagoškega raziskovanja – zakaj in kako? *Sodobna pedagogika*, 3–4, 162–173.

Petek, T. (2013): Vloga in položaj slovenščine v vzgojno-izobraževalnem procesu, *Pedagoška obzorja*, 28 (1), 32–44.

Sagadin, J. (1993): Poglavlja iz metodologije pedagoškega raziskovanja. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Švigelj, A. (2010): Prostorski informacijski sistem za učinkovito upravljanje s prometno signalizacijo. 10. slovenski kongres o cestah in prometu. Portorož.